

23.04.2018

Asia/19

§ 240

V 16.5.2018, Valtuutettu Sameli Sivosen aloite ympärivuotisesta kaupunkipyörätoiminnasta ja pyöriteiden talvikunnossapidosta

HEL 2017-013031 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo valtuutettu Sameli Sivosen aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Sameli Sivosen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Sameli Sivonen ja 14 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan, että kaupunkipyöräjärjestelmä otetaan ympärivuotiseen käyttöön ja että tehostettu pyöriteiden talvihoito otetaan laajemmin käyttöön.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n mukaan kaupunginhallitus esittää valtuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Kaupunkipyöräpalvelun vuosittainen toimintakausi on ollut toukokuusta lokakuuhun. Aloitusta aikaistettiin tänä keväänä jo huhtikuulle. Kaupunkipyöräkauden laajentamista nykyisestä voidaan pitää pyöräilyn kulutapaosuuden edistämisen kannalta hyvänä ajatuksena. Järjestelmän toteuttamiseen ympärivuotisiin olosuhteisiin soveltuvaksi liittyy kuitenkin haasteita niin itse kaupunkipyöräjärjestelmän toiminnan kuin yleisten alueiden ylläpidon kannalta.

Mikäli siirryttäisiin ympärivuotiseen toimintamalliin, tulisi nykyiset aurinkosähköllä toimivat kaupunkipyöräasemat vaihtaa kiinteällä sähköliittymällä toimiviksi. Tämä aiheuttaisi noin 900 000 euron kustannukset. Toisaalta välttyttäisiin asemien jokavuotisen asentamisen ja purkamisen kustannuksilta. Ympärivuotinen käyttö lisäisi pyörien ja asemien huollon tarvetta. Ympärivuotinen toiminta lisäisi kaupunkipyöräjärjestelmän operointikustannuksia yhteensä arviolta 550 000 eurolla vuosittain. Nykyisin kustannukset ovat noin 1,3 milj. euroa vuodessa.

Kaupunkipyöräjärjestelmän ympärivuotinen toiminta vaikuttaisi mm. yleisten alueiden aurauksen ja lumilogistiikan sekä hiekoituksen ja hiekannoston sekä katujen pesun järjestelyihin. Siirtyminen ympärivuotiseen kaupunkipyöräpalveluun lisäisi kadunpitokustannuksia. Pyöräasemien ylläpitäminen käyttökunnossa vaatisi myös lisätoimia kadunpidossa.

Aloitteessa mainittua talvikunnossapidon tehostamista pyöräilyväylillä on kokeiltu syksystä 2015 alkaen eräillä pyöräilyn pääverkoilla, kuten Baanalla. Tehostetun laatutason talvihoidossa pääväyliä on ollut noin 35 km ja näistä harjasuolauksessa kolme reittiä. Harjasuolauksesta aiheutuu noin 10 000 euron lisäkustannukset kilometriä kohden normaaliin talvihoitoon verrattuna. Kokeilu on päätynyt ja kokeilua koskeva raportti valmistuu huhtikuussa. Talvikunnossapitokokeilun tuloksia ja mahdollisia jatkotoimia, kuten tehostetun talvikunnossapidon vakinaistamista tai laajentamista, selvitetään parhaillaan.

Tänä vuonna käynnistyvässä pyöräilyn edistämishjelman päivitstyössä tarkastellaan ja arvioidaan myös pyöräväylien talvihoidon nykytilaa ja kehittämistarpeita. Ohjelma valmistuu vuoden 2019 aikana.

Kaupunginhallitus katsoo, että kaupunkipyöräpalvelun käyttökauden pidentämistä on tarkoituksenmukaista arvioida vasta edellä mainittujen selvitysten jälkeen. Ennen kuin tehdään ratkaisuja kaupunkipyöräpalvelun käyttökauden mahdollisesta pidentämisestä on lisäksi syytä seurata ja arvioida jo toteutetun kaupunkipyöräkauden aikaistamisen sekä Espoon kaupunkipyöräjärjestelmän vaikutuksia.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Sameli Sivosen aloite

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kaupunkiympäristölautakunta 06.03.2018 § 123

HEL 2017-013031 T 00 00 03

Hankennumero 5264_159

Lausunto

Kaupunkiympäristölautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Ympärivuotinen kaupunkipyöräjärjestelmä

Helsingin kaupunkipyöräjärjestelmän ensimmäiset vuodet ovat olleet menestys. Kauden pidentäminen ja ympärivuotinenkin käyttö on nousseet esille yhtenä keinona kehittää järjestelmää ja edistää pyöräilyä. Kaupunkipyörien toteuttaminen ympärivuotisesti sisältää kuitenkin vielä ratkaisemattomia taloudellisia ja toiminnallisia haasteita esimerkiksi järjestelmän toteuttamisen sekä asemien talvikunnossapidon osalta.

Nykyisin asemat toimivat akkujen ja aurinkosähkön avulla, eikä niihin ole rakennettu kiinteää sähköliitettä. Auringon valo talvikaudella on niin vähäistä, että asemiin tulisi rakentaa kiinteä sähköliittymä, mikä lisäisi asemien muutos- ja perustamiskuluja. Järjestelmän toimivuuden varmistamiseksi pyöräasemien kunnossapidosta olisi huolehdittava ympärivuotisesti, mikä myös lisäisi kustannuksia. Vaihtelevat sääolosuhteet talvisin aiheuttaisivat pyörien ja asemarakenteiden kulumista, mikä lisää huollon tarvetta ja sitä kautta kustannuksia.

Kaupunkipyörädatan perusteella pyörien käyttöaste laskee syksyn edetessä ja sääolosuhteiden heiketessä, joten on oletettavissa, että talvikaudella pyörien käyttöaste jää muuta kautta alemmaksi. Pyörissä it-sessään sijaitsevat akut latautuvat ajon aikana, joten eritoten kylmällä säällä pyörien yleinen toimintavarmuus kärsii, kun pyörillä ajetaan vähemmän.

Kaupunkipyöräjärjestelmän ympärivuotisuutta harkittaessa on selvitetävä myös asemien ympärivuotisen käytön vaikutukset yleisten alueiden ylläpitoon. Tärkeimpinä selvitettävänä asioina ylläpidon kannalta ovat talvihoidon ja lumilogistiikan sekä hiekoitussepin noston ja katu-
jen pesun toimivuuden varmistaminen. Lumenkuljetuksessa logistisesti

tärkeitä kasaus- ja kuormausalueita tarvitsevat erityisesti kantakaupungin taloyhtiöt. Kuluvana talvena ylläpidossa käytetään 40 ajoradalla sijaitsevaa pyöräasemaa lumen ja hiekoitussepin lyhytaikaiseen kausukseen. Hiekotushiekan poistamisen logistinen varmistaminen nopeuttaa katujen pesua ja hillitsee katupölystä johtuvaa ilmanlaadun heikentymistä keväisin.

Kaupunkipyörien ympärivuotisen käytön mahdollisuuksia selvitetään jatkossa tarkemmin. Kaupunkipyörien käytöstä on selvityksiä tekeillä, niin asiantuntijatyönä kuin oppilaitosten lopputöinä. Selvitysten, muualta saatujen kokemusten ja muun arvioinnin karttuessa voivat HKL, Liikenne- ja katusuunnittelupalvelu, kaupunkipyöräoperaattori sekä kunnossapidosta vastaavat tahot yhteistyössä selvittää mahdollisuuksia siirtyä ympärivuotiseen tai lähes ympärivuotiseen kaupunkipyöräjärjestelmään. Selvityksessä tulee arvioida ympärivuotisen järjestelmän hyödyt siitä aiheutuviin kustannuksiin sekä mahdolliset vaikutukset kesäkauden palvelutasoon. Kaupunkipyörien toiminta-alueen laajentaminen on tällä hetkellä arvioitu tärkeämmäksi toimenpiteeksi järjestelmän kehittämisessä.

Talvikunnossapidon tehostaminen

Pyöräilyn edistämishjelmassa (2014) talvikunnossapidon osalta toimenpiteinä mainitaan seuraavaa: parannetaan pyörävylien talvihoitoa päivittämällä ylläpitoluokituksia ja parantamalla korkeimman luokan laatu- ja sopeuttamalla kalustoa tulevaisuuden pyöräliikennejärjestelyihin sekä siirtymällä asteittain reittikohtaiseen kunnossapitoon.

Helsingissä katualueilla sijaitsevat jalankulku- ja pyörävyliet ovat talvihoidossa kaupunkiympäristö -toimialan asettaman kolmitasoisien ylläpitoluokituksen ja siinä esitettyjen laatuvaatimuksien mukaisesti. Myös tärkeimmät työmatkaliikennettä palvelevat valaistut puistoraitit ovat talvihoidossa. Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitos Stara sekä yksityiset palveluntuottajat suorittavat käytännön työt.

Ylläpidon osalta käynnistettiin syksyllä 2015 kokeilu pyöräilyn pääverkolla talviolosuhteiden parantamiseksi. Aluksi kokeilussa oli Baana Ruoholahdesta Kansalaistorille ja siitä pääradan vartta Oulunkylään. Tehostetun talvihoidon pyörävylietä on laajennettu vuosittain. Tällä hetkellä Helsingissä on pyöräilyn päävylietä 35 km tehostetun laatu- ja sopeuttamalla kalustoa tulevaisuuden pyöräliikennejärjestelyihin ja siirtymällä asteittain reittikohtaiseen kunnossapitoon. Tästä harjasuolauksessa on kolme reittiä: Ruoholahdesta Oulunkylään, Espoon rajalta Lauttasaareen ja sieltä Meilahden kautta Lehtisaareen sekä Kansalaistorilta Sörnäisiin. Lisäksi yksi reitti on tehostetussa aurauksessa rantaradan varrella Ilmalasta Espoon rajalle.

Turussa on tänä talvena aloitettu yhden pyörätieosuuden harjasuolaus. Helsingin kaupungin ylläpidon tilaajat ovat käyneet vuoropuhelua Turun kaupungin edustajien kanssa ja jakaneet heidän kanssaan kokemuksia tehostetusta talvihoidosta ja siinä käytettävistä menetelmistä sekä kalustosta ja jäänsulatusmateriaaleista.

Verrattuna perinteiseen talvihoitoon, harjasuolauksen korkeammat kustannukset syntyvät pääasiassa huomattavasta suuremmasta työajasta, lisäkalustosta jota hoitoon käytetään sekä liukkaudentorjuntamateriaalin suuremmasta menekistä ja hinnasta. Harjasuolauksen lisämäärärahantarve on noin 10 000 euroa/km verrattuna normaalin talvihoidon vuosikustannuksiin.

Pyöräilyväylien kunnossapidon taso on sekä resurssi- että menetelmäkysymys. Taloudelliset resurssit peilautuvat suoraan kaupungin poliittiseen tahtoon. Investoiminen toimivaan auraukseen ja liukkaudentorjuntaan vähentäisivät onnettomuuksia ja niistä aiheutuvia kustannuksia, lisäksi pyöräilyn suosiota sekä mahdollistaisivat paremmin ympärivuotisen pyöräilyn.

Nykyisellä rahoitustasolla paremman talvihoidon laatutason tarjoaminen pyöräilijöille tulee olemaan haasteellista ja mahdollisuudet sen laajentamiseen vähäiset. Kaupunkiympäristön toimialan ylläpitopalvelun yleiset alueet -yksiköllä on valmius hankkia korkeamman laatutason talvihoitoa pyöräilijöille kasvattamalla laadukkaamman talvihoidon väylästöä noin 5 - 10 km vuosittain pyöräilyn baanaverkoston rakentamisen edetessä. Tämä edellyttää kuitenkin sitä, että tehostetun talvihoidon verkoston kasvattamiseen on varauduttu kaupungin budjetissa.

Nykyinen pyöräilyväylien tehostetun talvihoidon kokeilu päättyy tänä vuonna ja loppuraportti pyöräilyväylien tehostetusta talvihoidosta ja harjasuolauksesta laaditaan tämän vuoden aikana. Mikäli pyöräilyväylien talvihoidon laatutason nostamiseen myönnetään erillistä määrärahaa, tehostettu talvihoito voidaan vakiinnuttaa määrärahatasoa vastaavalle verkostolle.

Pyöräilyn edistämisen on todettu olevan yhteiskuntataloudellisesti erittäin kannattavaa. Tänä vuonna on alkamassa myös pyöräilyn edistämisohjelman päivitystyö, minkä yhteydessä tullaan arvioimaan myös pyöräilyväylien talvikunnossapidon nykytilaa, tulevaisuuden tarpeita sekä mahdollista muuta kehittämistä.

Lisäksi lautakunta kehottaa toimialaa talvikunnossapitokokeilun raportin valmistuttua laatimaan suunnitelman ja kustannusarvion 1) pyöräilyväylien tehostetun talvikunnossapidon vakinaistamisesta kokeilun päättyessä sekä 2) tehostetun talvikunnossapidon asteittaisesta laajentamisesta tulevana talvena.

Käsittely

06.03.2018 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Kaisa Hernberg: Lautakunta kehottaa toimialaa talvikunnossapitokokeilun raportin valmistuttua laatimaan suunnitelman ja kustannusarvion 1) pyörävylien tehostetun talvikunnossapidon vakinaistamisesta kokeilun päättyessä sekä 2) tehostetun talvikunnossapidon asteittaisesta laajentamisesta tulevina talvina.

Kannattaja: Mai Kivelä

Kaupunkiympäristölautakunta päätti yksimielisesti hyväksyä Kaisa Hernbergin vastaehdotuksen.

27.02.2018 Pöydälle

13.02.2018 Pöydälle

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Mikko Aho

Lisätiedot

Ilari Heiska, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37220
ilari.heiska(a)hel.fi
Tuomas Lautaniemi, ylläpitoinsinööri, puhelin: 310 39463
tuomas.lautaniemi(a)hel.fi

Liikenneliikelaitoksen johtokunta 08.02.2018 § 22

HEL 2017-013031 T 00 00 03

Lausunto

Helsingin kaupungin liikenneliikelaitos päätti antaa seuraavan lausunnon kaupunginhallitukselle koskien kaupunkipyöräpalvelun ympärivuotista käyttöä.

Kaupunkipyöräpalvelun vuosittaiseksi toimintakaudeksi määriteltiin palvelua käynnistettäessä kuusi kuukautta, toukokuusta lokakuuhun. Kauden aloitus- ja lopetusajankohdat ovat osaltaan riippuvaisia katujen kunnossapidon ja pyöräasemien perustamistöiden vaatimuksista. Asemien asennus- ja poistotyön tehokkaan organisoimisen kannalta asemien asennusaikataulun tulisi olla tiedossa selkeästi ennen kauden alkua. Aloitusta ollaan kuitenkin aikaistamassa huhtikuulle, mikäli katujen kevätpuhdistuksen saadaan toteutettua aikataulussa. Aikaisempi kau-

den aloitus lisää asennusten ajoittamisen epävarmuutta mm. säätilan vaihteluiden vuoksi.

Kaupunkipyöräpalvelun laajentaminen ympärivuotiseksi vaikuttaa erityisesti talviajan katujen kunnossapitoon. Talvella osa pyöräasemien käytössä olevista tiloista on varattu lumen ja hiekan välivarastointiin. Tämä vaikeuttaisi lumenpoiston logistiikkaa. Lumiseen aikaan autojen pysäköintipaikkoja on käytössä normaalia vähemmän. Lisäksi osa pyöräasemista sijaitsee pysäköintipaikoilla. Myös muut pyöräasemat voisivat olla katujen auraamisen tiellä. Auraus saattaa aiheuttaa myös lisääntyneitä vahinkoja pyörille ja asemille.

Kasautuva lumi olisi vaatisi erityistoimia pyöräasemien ylläpitämiseksi käyttökunnossa. Pyöräaseman lukitus telineeseen pyörää palauttaessa toimii hyvin vain, jos pyörän saa telineeseen oikeaan kohtaan ja suoraan. Kaupunkipyörän voi palauttaa myös aseman välittömään läheisyyteen pyörän omalla lukolla, mutta telineisiin palauttaminen on toivottavampaa, jotta pyörät pysyvät siististi ja järjestelmällisesti suunnitellulla alueella.

Kaupunkipyöräpalvelu toimii nykyisellään itse tuottamallaan sähköllä, asemat aurinkokennoilla ja pyörät dynamoillaan. Pyörät lataavat ajettaessa omia akkujaan, jotka kylmällä säällä vähemmän käytettyinä saattaisivat tyhjentyä. Asemien akkuja täytyy jo nyt lokakuussa vaihtaa, kun auringonvalo on vähissä. Jos kautta pidennettäisiin syksystä, olisi kaikille käytössä oleville asemille vedettävä sähköt. Tämä on mahdollista, mutta kustannus olisi merkittävä ja asemien sijoittelun joustavuus vähenisi suurempien rakennustöiden myötä. Asemien kytkeminen sähköverkkoon maksaisi kaupunkipyöräpalvelun operaattorin arvion mukaan noin 900.000 euroa. Ympärivuotisen operoinnin lisäkustannus nykyisen vuosittaisen maksun (n. 1,3 Meur) lisäksi olisi noin 550.000 euroa/vuosi. Tämä summa sisältää arvion asemien talvikunnossapidosta palvelun operaattorin toteuttamana, sekä kaluston muutostarpeet ja kulumisen. Pyöriin vaihdettaisiin nastarenkaat. Lisäksi kaupungin olisi vaurauduttava katujen lumenpoiston lisäresurssitarpeeseen, sillä pyöräasemat veisivät lumen välivarastointipaikkoja, jolloin se on aurattava suoraan ajoneuvon kyytiin, kun läjitystilaa ei ole. Näistä luopuminen lisäisi kaupungin kokonaiskustannuksia. Myös vahingonkorvausvastuut ja kadun kunnossapidon toimintamalli olisi määriteltävä uudelleen.

Nykyinen kaupunkipyöräasemien jokavuotinen asentaminen ja purkaminen aiheuttavat kustannuksia, jotka vältettäisiin asemien ympärivuotisella käytöllä. Käyttökauden pidentäminen syksystä vaatisi sähköverkkoon kytkemistä, joten tätä vaihtoehtona tarkastellessa olisi syytä keskustella myös ympärivuotisuudesta, sillä kustannusten ero näiden välillä saattaa olla pieni.

Kaupunkipyöräpalvelun ympärivuotinen käyttö nähdään selvittämisen arvoisena asiana, se palvelisi asiakkaita paremmin ja toisi palvelulle luotettavuutta, kun pyörät olisivat aina käytössä. Ympärivuotisen pyöräilyn edistäminen olisi myös Helsingin kaupungin pyöräilyn kulkutapaosuuden kasvattamistavoitteen mukaista.

Talvella käytössä voisi olla esimerkiksi vain osa asemista ja pyöristä, kun tilaa on rajallisemmin ja käyttäjiä vähemmän. Kaupunkipyöräpalvelun käyttäjämäärät laskevat jo syksyllä merkittävästi, joten pienempi määrä pyöriä todennäköisesti riittäisi kattamaan kauden palvelutarpeen. Toisaalta asemaverkon on säilyttävä riittävän tiheänä, jotta varmistetaan palvelun palvelukyky osana matkaketjua. Kauden 2017 tilastojen mukaan lokakuussa matkoja tehdään keskimäärin noin 2,9 jokaisesta pyörästä kohti päivässä koko kaudelle keskiarvon ollessa n. 7 matkaa/pyörä/päivä ja kesän vilkkaimpina päivinä jopa 11,5 matkaa/pyörä/päivä.

Koska kaupunkipyöräpalvelun ympärivuotiseen käyttöön liittyy merkittäviä epävarmuuksia, on ennen päätösten tekemistä tarkoituksenmukaista 1) seurata jo suunnitellun kauden aikaistamisen sekä Espoon kaupunkipyöräpalvelun vaikutuksia käyttäjämääriin sekä 2) kartoittaa muiden, Helsinkiä olosuhteiltaan muistuttavien kaupunkien kuten Turun kokemuksia ympärivuotisesta palvelusta. Näin tulevaisuudessa mahdollisesti tehtävän palvelun laajennuksen päätöksenteon tueksi on saatavilla riittävää tietoa.

Käsittely

08.02.2018 Ehdotuksen mukaan

Merkittiin, että esittelijä täydensi esitystään esityslistan sivun 3 esittelijän perusteluosan viimeisen kappaleen ensimmäistä virkettä maininnalla Turusta seuraavasti: Koska kaupunkipyöräpalvelun ympärivuotiseen käyttöön liittyy merkittäviä epävarmuuksia, on ennen päätösten tekemistä tarkoituksenmukaista 1) seurata jo suunnitellun kauden aikaistamisen sekä Espoon kaupunkipyöräpalvelun vaikutuksia käyttäjämääriin sekä 2) kartoittaa muiden, Helsinkiä olosuhteiltaan muistuttavien kaupunkien kuten Turun kokemuksia ympärivuotisesta palvelusta.

Esittelijä

yksikön johtaja
Karoliina Rajakallio

Lisätiedot

Samuli Mäkinen, projekti-insinööri, puhelin: 310 35753
samuli.makinen(a)hel.fi